

ΘΕΜΑ 16^ο
(ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΙΙ, 56,1-4)

Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἡδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι’ ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνία ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι’ αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμῖῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ’ αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν·

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα:** σύστοιχα αντικ. αλλά και επιθετικοί προσδιορισμοί στα πραγματικά σύστοιχα αντικείμενα, τα οποία λείπουν, ‘πολλὰς καὶ ἄλλας ἀδικίας’. **τὸ δὲ τελευταῖον:** ενν. ‘ἄδικον’, αντικείμενο στο ρ. **αὐτοὶ:** ‘εσεῖς οἱ ἴδιοι’. υποκείμενο. **δι’ ὅπερ...πάσχομεν:** αναφορική πρόταση, επιρρ., αιτιολογική, με Οριστική.
- 2 **τάδε:** σύστοιχο αντικείμενο. **πόλιν:** αντικ. στην μτχ. ‘καταλαμβάνοντες’. **αὐτοὺς:** ενν. ‘Θηβαίους’, αντικείμενο στο ρ. ‘ἐτιμωρησάμεθα’. **καταλαμβάνοντας:** συνημμ. μτχ., επιρρ., αιτιολογική, ‘επειδὴ ἔκαναν ἐπίθεση’. **ἐν σπονδαῖς:** εμπρόθετος προσδ. του χρόνου, ‘σε περίοδο ανακωχῆς’.
- 3 **καὶ...ἱερομηνία:** ενν. ‘ἐν ἱερομηνία = σε θρησκευτική περίοδο’. **ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα:** ‘σωστά τους ἐκδικηθήκαμε’, ‘τιμωροῦμαι τινὰ = ἐκδικούμαι κάποιον’. **κατὰ τὸν... νόμον:** εμπρόθετος προσδ. της αναφοράς. παρέμφατο της αναφοράς. **πᾶσι:** συντάσσεται με την μτχ. ‘καθεστῶτα’ ως δοτική του ποιητικού αιτίου. **καθεστῶτα:** συνημμ. μτχ., επιρρ., επιθετικός προσδιορισμός.
- 4 **τὸν...πολέμιον:** αντικείμενο στο απαρέμφατο ‘ἀμύνεσθαι > ἀμύνομαί τινα = ἀποκρούω κάποιον’. Η ενδιάμεση ἀναρθρη μτχ. εἶναι επιθετικός προσδιορισμός. **ὅσιον εἶναι:** απρόσωπη έκφραση με το απαρέμφατο να εἶναι ἐπεξήγηση στο ουσιαστικό ‘νόμον’, ‘ὅτι δηλ. εἶναι σωστό να...’. **ἀμύνεσθαι:** ἀναρthro απαρέμφατο ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση. **οὐκ ἂν...βλαπτοίμεθα:** κύρια πρόταση με δυνητική ευκτική για δυνατόν στο παρόν & μέλλον. **δι’ αὐτοὺς:** ‘ἐξ αἰτίας ἐκείνων’.

- 5 **εἰ γὰρ...λήψεσθε:** υποθετική πρόταση με Οριστική. **τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν:** *‘σύμφωνα με το περιστασιακό συμφέρον το δικό σας’*, η δοτική είναι επιρρ. και δηλώνει την συμφωνία, την αναφορά, και η γενική είναι υποκειμενική δείχνοντας το *‘ποιός ωφελείται’*. **ἐκείνων πολεμίῳ:** ενν. πάλι το άρθρο *‘τῷ’* με την γενική ως υποκειμενική και την δοτική επιρρ. της συμφωνίας ή αναφοράς ό.π. **τὸ δίκαιον λήψεσθε:** *‘θα αποδώσετε δικαιοσύνη’*, η οριστική μέλλοντα είναι η απόδοση στην προηγούμενη υποθ. πρόταση, και δημιουργεί ένα ευθύ υποθ. λόγο που δηλώνει την *‘πραγματική υπόθεση’*.
- 6 **τοῦ μὲν ὀρθοῦ:** συντάσσεται με το ουσιαστικό *‘κριταί’* ως γενική αντικειμενική. **φανεῖσθε:** μέλλον Οριστικής επίσης ως απόδοση στην προηγούμενη υποθ. πρόταση. **ἀληθεῖς κριταί:** το επίθετο είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό είναι κατηγορούμενο. **ὄντες:** κατηγορηματική μτχ. **τὸ δὲ ξυμφέρον:** αιτιατική, αντικείμενο στην μτχ. **θεραπεύοντες:** κατηγορηματική μτχ.
- 7 **εἰ...δοκοῦσιν:** ενν. *‘Θηβαῖοι’*, υποθ. πρόταση με Οριστική. **ὑμῖν:** δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου ή της αναφοράς στο επίθετο *‘δοκοῦσι’*, το οποίο είναι σε προσωπική σύνταξη. **ὠφέλιμοι:** κατηγορούμενο. **εἶναι:** αντικείμενο στο ρ. **πολὺ καὶ ἡμεῖς...:** ενν. *‘δοκοῦμεν ὑμῖν ὠφέλιμοι εἶναι’*.
- 8 **μᾶλλον τότε:** ενν. *‘ὠφέλιμοι ἤμεν’*. **ὅτε...ῆτε:** χρονική πρόταση με Οριστική. **ἑτέροις:** δοτική της εχθρικής κατεύθυνσης στο ρ. *‘ἐπέρχεσθαι > ἐπέρχομαι τινι = ἐπιτίθεμαι ἐναντίον κάποιου’*. **δεινοί:** συντάσσεται με το ρ. *‘ἐπέρχεσθε’* ως επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου, *‘ἐρχεσθε ἐναντίον ἄλλων με σκληρό τρόπο’*.
- 9 **πᾶσι δουλείαν:** και τα δυο αντικείμενα στο ρ., η δοτική ως το πρόσωπο και η αιτιατική ως το πράγμα. **μετ’ αὐτοῦ:** *‘μαζὶ με ἐκείνον’*. **οἶδε:** ενν. *‘Θηβαῖοι’*.
- 10 **δίκαιον:** ενν. *‘ἐστί’*. **ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας...ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν:** υπάρχει μεγάλη διαταραχή στην λογική σειρά των ὁρων λόγω υπερβατοῦ σχήματος. Σε μία πιο λογική διάταξη των ὁρων η εικόνα θα είναι η εξής: *‘ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας (ἡμῶν)’*, όπου υποκείμενο στην προηγούμενη απρόσωπη έκφραση είναι το απαρέμφατο *‘ἀντιθεῖναι > ἀντιτίθημι τι τινό = ἀντικαθιστῶ κάτι στην θέση κάποιου ἄλλου’* με ενν. υποκείμενό του την αντων. *‘ὑμᾶς’*· η αιτιατική *‘τὴν τότε προθυμίαν’* είναι το αντικείμενο του απαρεμφάτου· η γενική *‘ἡμῶν’* συντάσσεται με το *‘προθυμίαν’* ως γενική υποκειμενική· η γενική *‘τῆς νῦν ἁμαρτίας’* συντάσσεται με το απαρέμφατο ως το δεύτερο αντικείμενό του σε γενική πτώση, η οποία δηλώνει την προέλευση· και τέλος δίπλα στην γενική αυτήν ενν. πάλι η γενική *‘ἡμῶν’* επίσης ως γενική υποκειμενική. Η μετάφραση: *‘εἶναι δίκαιο να αντικαταστήσετε εσεῖς την τότε προθυμία μας με το τωρινό σφάλμα μας’*, υπονοώντας ότι η βοήθεια που προσέφεραν τότε στους Περσικούς πολέμους πρέπει να αντικαταστήσει το τωρινό σφάλμα τους και να μη ληφθεῖ υπ’ ὄψιν. **εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι:** υποθετική πρόταση με Οριστική και με απόδοση το απαρέμφατο *‘ἀντιθεῖναι’*, πλάγιος υποθ. λόγος που δηλώνει μία *‘πραγματική υπόθεση’*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Οι Θηβαίοι προκάλεσαν σε εμάς πολλές και διαφορετικές αδικίες, και την τελευταία αδικία την γνωρίζετε πολύ καλά, εξ αιτίας της οποίας παθαίνουμε και αυτά εδώ. Διότι αυτούς, επειδή ακριβώς έκαναν επίθεση στην δική μας χώρα κατά την διάρκεια ανακωχής και μάλιστα σε θρησκευτική περίοδο, σωστά τους εκδικηθήκαμε σύμφωνα με τον νόμο που είναι καθιερωμένος από όλους, δηλ. ότι είναι δίκαιο να αποκρούει κάποιος τον εχθρό που επιτίθεται, αλλά και τώρα δεν είναι δυνατόν εύλογα να υποστούμε ζημιές εξ αιτίας εκείνων. Γιατί αν σύμφωνα και με το περιστασιακό συμφέρον το δικό σας, αλλά και με την εχθρότητα εκείνων θα αποδώσετε δικαιοσύνη, θα εμφανιστείτε ότι δεν είσθε πραγματικοί κριτές της ορθότητας, αλλά ότι μάλλον υπηρετείτε το συμφέρον. Όμως αν τώρα αυτοί σας δίνουν την εντύπωση ότι είναι χρήσιμοι, όμως και εμείς αλλά και οι υπόλοιποι Έλληνες πολύ περισσότερο τότε, όταν εσείς βρισκόσασταν στον υπέρτατο κίνδυνο. Τώρα λοιπόν έρχεστε εναντίον άλλων με σκληρό τρόπο, όμως σ' εκείνη την περίοδο, όταν ο βάρβαρος προκαλούσε σε όλους την υποδούλωση, αυτοί εδώ ήταν μαζί με εκείνον. Είναι λοιπόν δίκαιο στην θέση του τωρινού δικού μας παραπτώματος, αν έχει διαπραχθεί κάποιο παράπτωμα, να αντικαταστήσετε την τότε προθυμία μας.